

ΕΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Στὸ φιλολογικό του περιοδικό «Αθήνα καὶ Ρώμη», δ. χ. Παβολίνης δημοσιεύει: βιβλιοχριστικὰ γιὰ τὴ γνωστὴ στοὺς ἀναγνῶστες μας «Χρηστομάθεια» τεῦ χ. Μπριγκέντη. Ο σοφὸς Ἰταλὸς κριτογράφος δὲ βρίσκει καὶ τόσο ἐκιλογημένα τὰ λεγόμενα τοῦ πατριῶτη του, πώς πάσκισε τάχα νὰ βγάλῃ τὴ Χρηστομάθεια του ἀσπροπρόσωπη μπροστὰ στοὺς καθηρολόγους, χωρὶς νὰ ἔξεστραχῆσῃ τοὺς δημοτικιστάδες. Κι ἂν εἶχε αὐτὸ τὸ σκοπό, πάλι δὲν τοντ πέτυγε γιατὶ λοντὰ στὴ 86 ποιήματα τῆς δημοτικῆς ἔχει τυπωμένα μονάχα 12 τῆς καθηρεύουσας, καὶ ὅσο γιὰ τὰ πεζογραφήματα, διπλῶς στὶς 84 σελίδες γιὰ τὶς δημοτικῆς, τυ πώθηκαν 57 μονάχα στὴν καθηρεύουσα. Νέ, τώρα ποὺ ἐργεται κ' ἡ Στατιστικὴ νὲ μᾶς λογογρίζει, μὲ τὰ ψυγρὰ τῆς νούμερα, τὶς νίκες ποὺ κερδίζουμε στὸν πόλεμο τὸ γλωσσικό! Ὡς τόσο δ. Παβολίνης, ἀρεδίζοντας τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ τοῦ ἔργου τοῦ Μπριγκέντη, (λόγου, χάρη, πὼ; λησμό νησε νὰ περιλαβῃ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισμένους πιὰ λογογράφους μας) καὶ δεῖχνοντας εὐγενικὰ ποῦ χρειάζεται διόρθωμα, τελιώνει, σὰ δίκαιος κριτής, μὲ τὴν παρατήρηση: «Μὰ οἱ πολλὲς χάρες τοῦ βιβλίου ἑπερνοῦντε καὶ πολὺ τὰ λίγα του φεγάδα, καὶ τὸ βιβλίο αὐτὸ μπαίνει σὲ τιμητικὴ θίση πλάι στὰ παρόμαια δημοσιεύματα καὶ ἀπὸ κάποιαν ἀπίψη τὰ συμπληρώνει.»

NEA BIBLIA

Ernest Psichari. — Terres de Soleil et de Sommeil. — Paris — Calmann Lévy — Editeurs — 1908.

«Βλέποντας τὸ γιὸ τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ
«Rehan τὸν ἐγγυοὺν νὰ γεάρη, τελειόφοι-
«τος τοῦ Γυμνασίου ἀκόμα, πίνακα τῆς μν-
«θολογίας τοῦ Ὁράτιου, μᾶς φαίνεται πώς
«πάμε πίσω στὶς ὁραῖες μέρες τῆς Ἀραγέρ-
«κησης μὲ τὶς εὐγενικὲς ἔκεινες γενιὲς
«αὗδν λογίων, στὶς δποῖες ἡ δυάρη τῆς ἐπι-
«αστήμης εἴταρε οἰληρονομική. Κι ἀντὸ εἶνα
«κάτι ποὺ προξενεῖ εὐχαριστησην σὲ δους
«καλλιεργούν τὰ σοβαρὰ χαρίσματα τοῦ No.»

Αύτὰ τὰ λόγια ένθε πρόλογου τοῦ Anatole France στὸ βιβλιοχάρκιν, που ἀπὸ δῶ καὶ 4 γρόνια, ἔβγαλε ὁ δεύτερος γιὸς τοῦ Ψυχάρη (1) Θυμήθηκε, εἰναὶ εἰδὼ, τὶς προσέλλεσ, τὴν προθήκην τοῦ βιβλιο-

(1). Index raisonné de la Mythologie d' Horace par Michel Psichari élève de philosophie au Lycée Condorcet. Paris. H. Weller, Editeur, 1904.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ^{*)}

Μὰ δὲ Θώμος Κρατικὸς δὲν ἔχεται καὶ γυναικα-
δέρφη του χάρις τὴν υπομονήν. "Η ὄργη της ξεσπάει
όλακερη στὴν ἀνίψια, στὴν πομπιεμένη. Σὲν τὸ
κουτσὸν σκυλὶ τὴν πάσι, ἀπὸ βρ.σιὰ τὲ κατακέφαλο-
δὲ θέλει νὰ τὴ δῆ στὰ ματιά της. "Αν τὴ βχστάει
καὶ τὴν ἀνέχεται στὴν κούλια, τὸ κάνει δύο ναρθῆ
ὁ πατέρας της, δὲ ἀνώτερος κοιτής, νὰ τὴ δικάσῃ.
"Ως τότε πρέπει νὰ σερ ει μιὰ ζωὴ ὑπόδικη, δου
λεύοντας νυχτόημερα, κρυμένη ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ
κόσμου, πέριφρονεμένη. βθώμικη, ἀνάλαγη, κουρε-
λιασμένη. 'Απ' τὸ φχγὶ ποὺ μαγειρεύει δὲν τρώει,
στὴ φωτιά ποὺ ἀνάβει δὲν κάθεται, στὰ στρώματα
ποὺ στρώνει καὶ σηκώνει δὲν κοιμάται. 'Η μεριά
καὶ ταξη της είναι κάτω στὸ κατώγι. Νὰ τὸ

^{*)} "H. *Appell. Stör*. 326.

πωλείου Ἐλευθερουδάκη, τὸ β. 61/0 τοῦ πρώτου του γιοῦ, τοῦ Ἐριέστου Ψυχάρη. «Χῶρες τοῦ Ἡλιού καὶ τοῦ Γύνου». Κι χροῦ τὸ διαβατα, εἰδὼ πόσο δίκιο εἶχε ο Anatole France καὶ πόσο χαίρεται οντότατος βλέποντας γερὰ καὶ ώραια δέντρα, σὰν τὸ μεγάλο μήκος Ψυχάρη, ν' ἀπλώνουν τέτοια διμορφά κιαδιά.

Τὸ βιβλίο αὐτὸν εἶναι οἱ ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν Ἀφρική, ὅπου πῆγε, ὑπαξιωματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, μὲ μιὰ ἀποστολὴ ποὺ ἔκχνε ἡ Γαλλία ἐκεῖ κάτω σ.α. 1907. Θυμοῦμαι μάλιστα, νὰ διαβούσῃς φημιρίδες πώς δ ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν, τὰ χαιρέτησε τὴν ἀποστολὴ στὸ γυρισμό της, συχάρηκε, στὶ λόγο ποὺ ἔβγαλε, ιδιαίτερη τὸν Ε. Ψυχάρην, ὃχι μονάχα γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ ἔκχνε λαμπτεῖ, μὰ καὶ γιὰ τὸ κουράγιο ποὺ είχε, ἔρρωστος, νὰ μείγῃ σ' ἐκεῖνα τὰ κλίμακτα ὡς τὸ τέλος τῆς ἀποστολῆς καὶ ν' ἀκολουθήσῃ παντοῦ τοὺς συναδέσφους του.

Μιὰ μαγικὴν καλλιτεχνικὴ χάρη φάίνεται σκορ-
πισμένη σ' ὅλο αὐτὸ βιβλίο. Στὰ ταξίδια του σὲ
χωρες, δηπως τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴν Ἀσία, στὴν ἐν-
τύπωση ποὺ τοῦ προξενεῖν οἱ διάφορες φυλές τους,
στὶς εἰκόνες ποὺ τοῦ παρουσιάζουν τὰ τοπεῖα, φρί-
νεται δὲ ἀνθρώπος ποὺ ἔχει μέσα του τὴν ποίηση
καὶ τῆς καλλιτεχνιας τὴν πνοή. Δέν τόνε ζεπτάζουν
τόσο τ' ἀσύνθιστα θεάματα, διστο! τόνε συνεπάρνει
ἡ καλλιτεχνικὴ τους ἔπεψη: ὅχι μόνο ἡ μεγαλί^{τη}
πρεπη φύση τόνε μαγεύει, μὰ κ' οἱ ἀνθρώποι μὲ τὰ
κορμικά, ποὺ ἡ ντυμασιὰ τῶν αἰώνων δὲ χάλασσε,
τοῦ φαίνουνται σὲ μπρούντζεια; ζγάλματα ζωντα
νεμένα.

Τόνε μαγεύεις ξέπειτα, σὰν τοὺς γνωρίσῃ, ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ φινέτος τους, ἵκεν τὸ ἀσύλληπτο κίστημα ποὺ γεννοῦν οἱ γυμνὲς ψυχές τους, σκεπτικομένες μονάχῃ μὲ παιδιάτικη πονηριά. Ἐνας φίλος μου, ποὺ ἔμεινε χρόνια στὴν Ἰντια, μοῦ ἔλεγε πώς ποτὲ δύ κόσμος δύ ἀρχαῖος τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ρώμης δίν τοῦ ζετκεπάστηκε παρὰ σὰν τὴν εἰδε γιὰ περώτη φορά. Βλέποντας τοὺς ἀπογόνους τῶν ιερατικῶν καὶ πολεμικῶν τάξεων, ποὺ τὸ αἷμα τους ἔμεινε μὲς τοὺς αἰώνες χιμάλυντο, σήμερα ἀπλοὺς θυρωρούς ή στρατιώτες, μισθυροί τὸ πρωΐνο, δέξια ἀπὸ τῶν γραφείων καὶ μαγαζιῶν τὶς στοές, τραγουδιστὰ νὰ σιγοδιαβάζουν τὰ ίερά τους ἐπι, ή νὰ κουβεντιάζουν μὲ τὸ ὑμερό καὶ φινο χαμόγελο στὰ γείλια, ή νὰ λούζουνται καὶ νὰ καλλωπίζουνται καὶ

λέπει ὁ κόσμος ὑλοφάνερα πώ; ή ἀρχόντισκ ἀπ' τὸ χωρὶς δὲ δέχεται τὴν ἀτιμία. Ἐτοι εἰν' δὲ νόμος στὰ ψηλὰ βουνά, ἔτοι τιμώρησε ἄλλοτες τὴν δυχατέρα του κι οἱ ἀρχοντας Γουρύντας, ἔτοι κ' η θειά ἐννοιή νὰ ἔξιλεώσῃ τὸ κῆρυκ τῇ; ἀρρανῆς τῆς ἀδερφῆς της. Γιὰ τὴν συγχωρεμένη ἐπεσαν τότε οἱ συγγενεῖς κ' η ὄργη τοῦ γεροδήμαρχου πράγμα κ' ἐδοσε τέλος τὴν εὐκή του στὸ στεφάνωμά της μὲ τὸ γυιὸ τοῦ φελαγγίτη ταγματάρχη. Ἡ Φρόσω ξέρε: καλὰ πῶς η θειά της θάτας πιὸ πρόθυμη ἐπ' τὸ μακαρίτη τὸν παπού της; νὰ στρέψῃ σὲ παρόμοιο τέλος καὶ στὴ δική της τὴν περίσταση, δμως ἐνα τέτιο τέλος δὲν τῆς περνάει ἀπ' τὴν σκέψη της οὐτε σὰν σνειρο. Μὲ τάλαθευτο αἰσθημα τῆς προδομένης ἔγαπτης της, νιώθει καλὰ πῶς τὸ πλουσιό πα:δο ἔγινε ἀφαντο γιὰ πάντα. Καὶ σκύβει μ' δλη τὴν ἀπελτισά στὴ μοίρα της. Ἡ καρδιά της δὲν ἔχει ἀπαντοχὴ καμιά, ή ζωὴ της εἶναι νὰ ύπομένη μόνο. Γιὰ τοῦτο ἔημερόν' η μέρα καὶ νυχτόνει. Κριματισμένη, ἀνομη, καταφαρμένη. Ἡ ἀτιμία της βγαίνει μπροστὰ σὲ κάθε βήμα της καὶ κίνημα. Σ' δ, τι γίνεται, σ' δ, τι χαλάσει, αὐτὴ φταίει, σ' δ, τι σκοντάβει η ζωὴ στὸν κούλια, αὐτὴ εἰν' η ἀφορμή. Γκάζ, γκούζ! κοντόσσα, στοίγλα! Όσι καὶ στὴν

μὲς τὸ στρατῶνα νὰ γυμνίζουνται, νὰ παλέουν καὶ
νὰ παλεύουν, καταλάβαινε τότες στάλιθεις ἀπὸ τὴν
κινήματα καὶ τὴν κορμοστασία τους, τὴν ὄμορφιά
τῆς ἀρχαίας ζωῆς.

Διαβάσετε (σελ. 67—68) πώς περιγράφει δὲ Ε. Ψυχάρης τὴν πορεία ἑνὸς ἀρρεκανοῦ καὶ δῆτε τι θὰ πηγή νὰ βλέπῃ καιεῖς τὸν κόσμο μὲ καλλιτεχνιὲς μάτια.

«Μὲ τὸ ἀριστερό του χέρι σηκωμένο βαστά τὸ ακοντάρι του καὶ γλυπτῷ λαφριὰ λαφριὰ σὰν τὸν Ἀγγελοτῆς Νίκης. Τὸ κεφάλι του, ἀπάνω στὸν αψιλὸ καὶ μακρύ του λαιμό, γέρνει λίγο πρὸς τὰ επίσω, καὶ κάποτε γυρίζει πρὸς ἐμένα τὰ μάτια του τὰ μεγάλα κι ἀμυγδαλωτά, ἵνω τὰ χείλια του ἔχουν ἔνα φίνο χαμόγελο. Μ' ἀρέσει ν' ἀκο-
κλουθῶ τὸ εὔκολο παλέζω τῶν μυώνων του που αείνει τειτωμένοι σὰν καθάριο ἀτασθάλι. «Πόδιας
κώκυς». Ετοι φωνάζομαι τὸν 'Αχιλλέα' κι αὐτὸς αἱ 'Αφρικανὸς εἶναι, θαρρῶ, τὸ ίδεωδεῖς τῆς ἀλληνι-
κῆς ὄμορφιᾶς. Μοιάζει μὲ τοὺς ἑφήδους στὶς με-
στόπεις τοῦ Ηλαρθενῶνχ, ποὺ εἶναι δῆλο νεῦρο κι
κάπλόστη στὴν τεανική τους στάση. «Ετοι τῆς ρυ-
πατσας ἡ ὄμορφιὰ - χαμινό σὲ μᾶς - εὐλάχτηκε ἀδι-
εἰνέγγιχτα καὶ δείχνει δ, τι θέσως εἴμαστι, περὶ τοὺς
«χχλάσουν τὰ ειλαττώματα τῆς παρακμῆς.»

Πηρακάτω ἀπαντοῦμε μιὰ ώρχια ἀναζήσουν καὶ φυγολογία ἐνές ἔκολυθου του, τοῦ Σαρκα, που τόνε συνοδεύει στὶς πορείες του καὶ πεθαίνει στι γέριχ του. Με τὲ λεπτότητα καὶ πόσο ἀπαλά—χωρὶς ἀγούσιες αἰστηματικότητες—μᾶς περιγράφει τὰ συναιστήματα ποὺ γεννοῦν στὴν ψυχή του ἡ ἀρσούσωτη του 'Αρσικανοῦ καὶ τὸ τεσαγικό του τέλος!

Σ' ἄλλο κεφάλαιο περιγραφοντας ἄλλη φυλή,
συγγενεῖαι τῶν Περσῶν, δείχνει πῶς οὐδέ δὲ ζουγρά.
φοις τῶν Ἀρτικανικῶν τοπελών καὶ τῶν κατοικῶν της
ἔχει κληρονομήσει τὴν ἐπιστημονικήν φύσιζα τοῦ πα-
τέρα του καὶ κατέχει πολλὰ ἀπὸ τὰ φιλοσοφικά
καὶ ιστορικά ψιλολογήματά του.

Αλλὰ ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει μονάχη πλούσια φύση καὶ μεγαλόπρεπα τοπεῖα. Οὐδὲν δέ τοι σκορπός μονάχα τὰ ἀπερίγραπτα χρώματα καὶ τὴν ζωογόνα ζεστασιά του. Σκορπός καὶ τὴν θανατηφόρο λαύρα του καὶ τὴν ἀπαλεια ξεραΐλα. Κι ὅχι μόνο ὁ οὐλιός μὲν καὶ τὸ φεγγάρι. εἰκὸν δέ τοι οὐδὲν είναι πική εἰδιεργετικής θείας ποὺ ὠρμάζει τὰ σταφύλια καὶ εκάνει τὰ περιβόλια μας ν' ἀνθοῦν. Είναι δέ κακός εδαίμονας ποὺ γεννᾷ σκουλήκια στὰ φορίμια, που

καρδιά τοῦ μικροῦ Γεσέλλη ξύπνησε ἡ συναίσθηση τῆς προσθελῆς ποὺ ἔκαμε ἡ χρεφή στὴν κούλια. Γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἡ Φρόσω ἀπ' τὶς κλωτσιές του πρέπει νὰ στέψη μὲ μιὰ κουταλιὰ γλυκό στὸ χέρι, μὲ μιὰ χούφτα μύγδαλα ἢ σαφίδα, ἢ τὸ λιγότερο μὲν δίλεπτο κλεμένο ἀπ' τὸ κομπόδεμα τῆς θειᾶς μὲ χί εκ καρδιοχτύπια. Ζωὴ ἀνεβάσταγη. Τὸ σκότωμα ἀπ' τὸ χέρι τοῦ πατέρα, ποὺ τὴν φοβερίζει ἡ θειά της δληώρα, τὸ καρτερεῖ σὲ λυτρωμό.

"Ετοι θλιβερή, ταπεινωμένη βρήκε τὴν κόρη του δ Θώμας Κρυνίας σὰν ήρθε τέλος μιάς λαμπρῆς φρέσκης τάξην μαζί μὲ τὰρρχνά του. Κ' ἡ θεικὴ ξαφνιστική ἀπ' τὸ φέρτιμό του στὴν ἀγιμασμένη. "Οχι χόνο δὲν τῆς μέτρηται τὰ πλευρά, μὰ κιδλα τὴν ἀγκάλικσε ἔχει ποὺ τὸν προσδέχτηε στὴν πόρτα. "Βναν ἄγριο λύκο, ἔνα θηρό μανιωμένο περίμενε τὸ γαμπρό της ἡ χωριάτισσα, νάρθη νὰ σπάσῃ κόκκαλα, νὰ τρέξῃ δόντια, νὰ γυρέψῃ λόγο κι ἀπ' αὐτῇ τὴν ἴδια πῶς ἔλεισε τὰ μάτια της, πῶς ἀφίσε νὰ μπη ἡ ντροπὴ στὴν κούλια του, καὶ τώρα βλέπει μπροστά της ἔναν πατέρα ἀδιάφορον.